

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 98/2014-66

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. marca 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Ladislava Orosza (sudca spravodajca) v konaní o sťažnosti [REDAKČNÝ KROK], zastúpeného advokátkou JUDr. Andreou Cúgovou, Svätoplukova 28, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. a) až d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tdo 34/2013 z 30. júla 2013, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva [REDAKČNÝ KROK] podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 6 ods. 3 písm. a) až c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tdo 34/2013 z 30. júla 2013 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tdo 34/2013 z 30. júla 2013 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a Ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý u h r a d i ť [REDACTED] trovy konania v sume 508,99 € (slovom päťstoosem eur a deväťdesiatdeväť centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Andrey Cúgovej, Špitálska 25, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. septembra 2013 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Andreou Cúgovou, Špitálska 25, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 (prvej vety), čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. a) až d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 1 T 105/2010 z 18. júla 2012 (ďalej aj „napadnutý rozsudok okresného súdu“), uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 To 102/2012 z 29. januára 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Tdo 34/2013 z 30. júla 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol napadnutým rozsudkom okresného súdu uznaný za vinného zo spáchania zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa

§ 172 ods. 1 písm. c), d) Trestného zákona, v spolupáchateľstve podľa § 20 Trestného zákona a bol mu uložený nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 4 rokov.

Proti napadnutému rozsudku okresného súdu podal odvolanie sťažovateľ, ako aj prokurátor. Krajský súd uznesením sp. zn. 1 To 102/2012 z 29. januára 2013 zamietol odvolania sťažovateľa aj prokurátora. Proti napadnutému uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, teda z dôvodu, že došlo k zásadnému porušeniu práva na obhajobu. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Tdo 34/2013 z 30. júla 2013 dovolanie sťažovateľa odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku.

Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol, že „... *nemôže na podklade dovolania obvineného skúmať zachovanie totožnosti skutku medzi rozsudkom a obžalobou, nakoľko tomu zodpovedajúci dôvod dovolania v ustanovení § 371 ods. 1 Trestného poriadku absentuje.*

Ak by dovolateľom tvrdená chyba nastala, nešlo by o porušenie práva na obhajobu. Také porušenie by zodpovedalo nerešpektovaniu ustanovení Trestného poriadku, ktoré zabezpečujú možnosť obvineného obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu, zúčastniť sa na úkonoch trestného konania v rozsahu ustanovenom zákonom, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom a navrhovať vykonanie dôkazov, podávať opravné prostriedky a pod. (jadro tejto úpravy je generálne formulované v § 34 Trestného poriadku).

Podanie obžaloby pre iný skutok, než pre ktorý bolo vznesené obvinenie (§ 234 ods. 2 veta prvá Trestného poriadku) a rozhodnutie súdu na hlavnom pojednávaní o inom skutku, než ktorý je uvedený v obžalobnom návrhu (§ 278 ods. 1 Trestného poriadku) je chybou rozhodnutia súdu (respektíve v prvom z uvedených prípadov chybou prokurátora a v nadväznosti na to aj rozhodnutia súdu, ktoré takú chybu akceptovali). V dovolacom konaní z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 Trestného poriadku však možno vo vzťahu k súdom zistenému skutku skúmať len správnosť jeho právnej kvalifikácie (§ 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku. Ako už bolo uvedené, nemožno skúmať zachovanie jeho totožnosti oproti obžalobe (rovnako správnosť a úplnosť súdom zisteného skutku).

Ak by si dovolací súd atrahoval prieskum v rozsahu, ktorý mu zákon nezveruje, išlo by o porušenie ústavného princípu konania štátneho orgánu len v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky), ktorý je základným atribútom právneho štátu.

Dovolateľom tvrdenú chybu rozhodnutia súdu je možné uplatňovať v odvolacom konaní, k čomu aj došlo. Použitie mimoriadneho opravného prostriedku však v tomto prípade nie je možné.“.

Sťažovateľ argumentuje, že Okresná prokuratúra Martin podala na neho obžalobu pre zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. a), c) a d) Trestného zákona, v spolupáchateľstve podľa § 20 Trestného zákona, ktorého sa mal dopustiť tak, že spolu s [REDAKOVANÉ] na chate v obci [REDAKOVANÉ] v dobe od začiatku roku 2010 do 16. júna 2010 vyrábali pervitín. Konkrétne znel skutok uvedený v obžalobe nasledovne: „po predchádzajúcej vzájomnej dohode s [REDAKOVANÉ], v presne nezistenej dobe od začiatku roku 2010 do 16. 06. 2010, v rekreačnej chate č. [REDAKOVANÉ], v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], obec [REDAKOVANÉ], okr. Martin a v jej okolí, opakovane extrahovali z tabletiiek Nurofen StopGrip (pseudo)efedrin a následne na príslušnom zariadení, ako najmä sklenené misky, sklenené banky, skúmavky, plastové fľaše a iné a z príslušných látok, ako (pseudo)efedrin, kyselina fosforečná, kyselina chlorovodíková, hydroxid sodný, jód, červený fosfor a toluen, opakovane vyrobili nezistené množstvo hydrochloridu metamfetamínu (pervitín), dňa 16. 06. 2010 mali na uvedenej rekreačnej chate v jenského mise bielu kryštalickú látku o celkovej hmotnosti 0,257 g, o ktorej bolo, podľa znaleckého skúmania Kriminalisticko – expertízneho ústavu PZ Bratislava, pracovisko Slovenská Lupča, zistené, že sa jedná o hydrochlorid metamfetamínu s obsahom účinnej látky metamfetamín 67,9 % hmotnostných, čo zodpovedá 4 – 18 obvykle jednorazovým dávkam drogy, pričom metamfetamín je zaradený do II. Skupiny zoznamu omamných látok, psychotropných látok uvedeného v zákone č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psyhotropných látkach a prípravkoch v znení neskorších predpisov a taktiež tam mali uskladnené v dvoch injekčných striekačkách so zataveným násadcom na ihlu biely prášok a na papieri

nasiaknutom neznámou látkou hnedo – žltý prášok, spolu o celkovej hmotnosti 15,494 g, o ktorých bolo podľa znaleckého skúmania Kriminelisticko-expertízneho ústavu PZ Bratislava, pracovisko Slovenská Lupča, zistené, že sa jedná o (pseudo)efedrin, t. j. prekursor, ktorý je možné použiť na ilegálnu výrobu metamfetamínu, pričom z uvedeného množstva by bolo možné teoreticky vyrobiť 275 až 550 dávok metamfetamínu.“

V zmysle napadnutého rozsudku okresného súdu sa sťažovateľ mal dopustiť skutku, za ktorý bol odsúdený, tým, že „od presne nezistenej doby leta 2009 do najneskôr 16. 06. 2010 opakovane kupoval na bližšie nezistených miestach v meste [REDAKOVANÉ], minimálne však na diskotéke v meste [REDAKOVANÉ], od bližšie nezistených osôb, pervitín, ktorý mal následne v držbe pre účely jeho užívania, tento pervitín opakovane užíval minimálne aj s [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]..., ktorá ho taktiež zaobstarávala kúpou, na rôznych miestach v okrese Martin, jeden až dvakrát do mesiaca, pričom pervitín (memamfetamín) je zaradený do II. skupiny zoznamu omamných a psychotropných látok uvedeného v zákone č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch v znení neskorších predpisov.“.

Sťažovateľ tvrdí, že bol uznaný za vinného zo spáchania iného skutku, než pre aký bola naňho podaná obžaloba, čo je v rozpore s ustanovením § 278 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého súd môže rozhodovať len o skutku, ktorý je uvedený v obžalobnom návrhu.

Podľa názoru sťažovateľa nie je v danom prípade zachovaná zásada totožnosti skutku, keďže výroba omamnej látky a jej konzumácia predstavujú rôzne konania. Podľa názoru sťažovateľa musí dôjsť k totožnému účinku na totožnom predmete konkrétneho útoku. „Totožnosť skutku v skutočnosti nezachováva totožnosť následku na objekte, ale totožnosť účinku na predmete konkrétneho útoku.

... Pre konanie sťažovateľa spočívajúce v požívaní omamnej látky nebolo začaté trestné stíhanie, bolo síce vznesené obvinenie, ale nebola podaná obžaloba.“

Sťažovateľ tiež poukazuje na skutočnosť, že v danom prípade neexistuje ani miestna, ani časová, ani vecná súvislosť, ktorá by mohla spojiť rozdielne konania do jedného skutku.

Na podporu svojich tvrdení uvádza, že napadnutý rozsudok okresného súdu napadol odvolaním nielen on, ale aj prokurátor z rovnakého dôvodu – uznanie viny zo skutku, ktorý nebol predmetom obžaloby.

Sťažovateľ je presvedčený, že *„odsúdenie pre iný skutok, než ktorý bol predmetom obžaloby, je snáď tým najhrubším, najzásadnejším možným spôsobom materiálneho porušenia práv na obhajobu, keď obžalovanému vôbec nie je daná príležitosť, aby sa obhajoval a predkladal dôkazy, ktoré by ho zbavovali viny alebo zmierňovali jeho vinu zo skutku, pre ktorý je nakoniec odsúdený. NS SR naproti tomu rozumie pod porušením práv na obhajobu len porušenie konkrétnych ustanovení TP upravujúcich práva obhajoby. Nepristupuje k ochrane práva obžalovaného na obhajobu materiálne, ale čisto formálne...“*.

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„... rozsudkom OS Martin sp. zn. 1 T/105/2010 z 18. júla 2012, uznesením KS Žilina sp. zn. 1 To/102/2012 – 1003 z 29. januára 2013 a uznesením NS SR sp. zn. 2 Tdo 34/2013 z 30. júla 2013 boli porušené jeho základné práva zaručené v čl. 17 ods. 2 veta prvá, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 1, 2, 3 písm. a) až d) Dohovoru, tieto rozhodnutia zrušil a vec vrátil OS Martin, aby v nej znovu konal a rozhodol.“

Sťažovateľ sa zároveň domáha úhrady trov konania v celkovej sume 331,13 €.

Sťažovateľ taktiež požiadal ústavný súd o nariadenie dočasného opatrenia, ktorým odloží vykonateľnosť právoplatného rozsudku okresného súdu sp. zn. 1 T 105/2010 z 18. júla 2012 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 1 To 102/2012 z 29. januára 2013 a okresnému súdu uloží, aby neodkladne prerušil výkon trestu odňatia slobody uložený sťažovateľovi.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 98/2014-23 z 19. februára 2014 ju v časti namietaného porušenia základných

práv a slobôd podľa ústavy a práv podľa dohovoru, ku ktorému malo dôjsť uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tdo 34/2013 z 30. júla 2013, prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie bol ústavnému súdu doručený prípis predsedu najvyššieho súdu sp. zn. KP 3/2014 z 5. mája 2014, ktorého obsahom bola námietka „*predpojatosti sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky JUDr. Ladislava Orosza, JUDr. Ludmily Gajdošíkovej a...*“ v konaní o sťažnosti sťažovateľa. Následne najvyšší súd v prípise č. k. KP 3/201-17 z 25. septembra 2014 ústavnému súdu oznámil, že na námietke predpojatosti podanej bývalým predsedom najvyššieho súdu z 5. mája 2014 netrvá a berie ju späť (označený prípis bol ústavnému súdu doručený 3. októbra 2014). Na tomto základe ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 618/2014 z 15. októbra 2014 konanie o vyhlásení najvyššieho súdu o odmietnutí sudcov ústavného súdu Ludmily Gajdošíkovej a Ladislava Orosza vo veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 98/2014 zastavil. Z uvedených dôvodov nemohol ústavný súd v období od 5. mája 2014 do 16. októbra 2014 vo veci sťažovateľa konať.

Následne ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa a predsedníčku najvyššieho súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku najvyššieho súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k sťažnosti. Právna zástupkyňa sťažovateľa a predsedníčka najvyššieho súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľa a predsedníčky najvyššieho súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Vyjadrenie najvyššieho súdu k sťažnosti bolo ústavnému súdu doručené 28. januára 2015. Predsedníčka najvyššieho súdu sa v ňom vyjadruje k sťažnosti prostredníctvom

vyjadrenia predsedu senátu rozhodujúceho o dovolaní sťažovateľa JUDr. Petra Krajčoviča, ktorý navrhuje, aby ústavný súd sťažnosti nevyhovel, a na podporu tohto záveru okrem iného uvádza, že «... nejde o „čisto“ formálny prístup k ochrane práva na obhajobu, ako to tvrdí sťažovateľ.

... Akékoľvek chyby konania a rozhodovania možno uplatniť riadnym opravným prostriedkom (v prípade rozsudku odvolaním), čo obvinený vo vzťahu ku ním tvrdenej okolnosti (nezachovanie totožnosti skutku) v odvolacom konaní neúspešne učinil. Odvolací súd sa podrobne zaoberal okolnosťami, pre ktoré považuje totožnosť skutku (pri jeho úprave súdom prvého stupňa, na ktorú je, ak to výsledky dokazovania podmieňujú, povinný) za zachovanú. Išlo teda o hodnotenie výsledkov dokazovania, nie o situáciu, v ktorej by sa odsúdenie týkalo okolností, ktoré neboli v konaní dokazované.

Všetky chyby konania a rozhodovania sú teda napadnuteľné riadnym opravným prostriedkom, mimoriadnym opravným prostriedkom (síce všeobecne dostupným), len niektoré. Ustanovenie o dôvodoch dovolania (v tomto prípade § 371 ods. 1 Trestného poriadku) je v dôsledku toho potrebné vykladať síce nie reštriktívne, ale ani príliš extenzívne. Inak by dovolacie konanie duplikovalo konanie odvolacie.

Taký systém ochrany práva a jej preskúmania, ustanovený zákonom, musí súd (aj dovolací) akceptovať, a to v súlade s čl. 2 ods. 2 Ústavy slovenskej republiky. Z toho aj rozhodnutie najvyššieho súdu vychádza.

Pod pojem zásadné porušenie práva na obhajobu nemožno subsumovať akékoľvek (možné, obvineným tvrdené) porušenie ustanovení Trestného poriadku zo strany orgánov činných v trestnom konaní alebo súdu. Právo na obhajobu je síce premietnuté do mnohých ustanovení Trestného poriadku, vždy však ide o úpravu vychádzajúcu z ustanovenia § 34 Trestného poriadku (práva a povinnosti obvineného) a § 44 Trestného poriadku (práva a povinnosti obhajcu). Ide o možnosť aktívne uplatňovať svoju procesnú oponentúru proti obvineniu (obžalobe), a to osobne alebo prostredníctvom obhajcu, zákonom ustanoveným spôsobom. To aj bolo obvinenému v priebehu konania umožnené. Právo na obhajobu však nepokrýva možnosť univerzálneho opätovného prieskumu rozsudku (po prvotnom odvolacom odvolacom prieskume), ale len prieskumu selektovaného (podľa ustanovení o dovolacom konaní), s limitom vymedzených dovolacích dôvodov. V sťažnosťou

napadnutom rozhodnutí je potom vysvetlené, prečo dovolateľom tvrdená chyba rozhodnutia do kategórie ním uplatneného dovolacieho dôvodu nespadá.

Podobne je tomu pri otázke skutkových zistení (správnosť a úplnosť zisteného skutku), ktoré vždy tvoria základ odsúdenia. Túto okolnosť možno namietat v odvolacom konaní, v dovolacom konaní však prieskum nie je možný (§ 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku časť vety za bodkočiarkou).».

Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne v reakcii na vyjadrenie najvyššieho súdu uviedol, že právo obvineného na obhajobu je tvorené predovšetkým právom obvineného vedieť, z čoho je obvinený. *„Odsúdenie pre iný skutok, než ktorý bol predmetom obžaloby, je snáď tým najhrubším, najzásadnejším možným spôsobom materiálneho porušenia práv na obhajobu, keď obžalovanému vôbec nie je daná príležitosť, aby sa obhajoval a predkladal dôkazy, ktoré by ho zbavovali viny alebo zmiernoval jeho vinu zo skutku, pre ktorý je nakoniec odsúdený.“*

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ v časti sťažnosti, ktorá bola ústavným súdom prijatá na ďalšie konanie, namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 (prvej vety), čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. a) až d) dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým dovolací súd odmietol jeho dovolanie podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku na základe záveru, podľa ktorého je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku.

Podľa čl. 17 ods. 2 prvej vety ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

Podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu má tieto minimálne práva:

a) byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia proti nemu;

b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby;

c) obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;

d) vylúčať alebo dať vylúčať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe.

Kľúčová námietka sťažovateľa, s ktorou sa ústavný súd v konaní o sťažnosti musí vysporiadať, je založená na tvrdení sťažovateľa, že jeho dovolanie vychádzajúce primárne z námietky nezachovania totožnosti skutku v trestnej veci, za ktorú bol odsúdený, t. j. že bol odsúdený pre iný skutok, než ktorý bol predmetom obžaloby, je námietkou, ktorú treba zahrnúť pod dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu), keďže „*obžalovanému vôbec nie je daná príležitosť, aby sa obhajoval a predkladal dôkazy, ktoré by ho zbavovali viny alebo zmierňovali jeho vinu zo skutku, pre ktorý je nakoniec odsúdený*“.

Vychádzajúc z podstaty námietky sťažovateľa, ústavný súd poukazuje na relevantné ustanovenia Trestného poriadku.

Podľa § 34 ods. 1 Trestného poriadku obvinený má právo od začiatku konania proti svojej osobe vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu, a k dôkazom o nich, má však právo odoprieť vypovedať. Môže uvádzať okolnosti, navrhovať, predkladať a obstarávať dôkazy slúžiace na jeho obhajobu, robiť návrhy a podávať žiadosti a opravné prostriedky. Má právo zvoliť si obhajcu a s ním sa radiť aj počas úkonov vykonávaných orgánom činným v trestnom konaní alebo súdom. S obhajcom sa však v priebehu svojho výsluchu nemôže radiť o tom, ako odpovedať na položenú otázku. Môže žiadať, aby bol vypočúvaný za účasti svojho obhajcu a aby sa obhajca zúčastnil aj na iných úkonoch prípravného konania. Ak je obvinený zadržaný, vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, môže s obhajcom hovoriť bez prítomnosti tretej osoby; to neplatí pre telefonický rozhovor obvineného s obhajcom počas výkonu väzby, ktorého podmienky a spôsob výkonu ustanovuje osobitný predpis. Má právo v konaní pred súdom vypočúvať svedkov, ktorých sám navrhol alebo ktorých s jeho súhlasom navrhol obhajca, a klásť svedkom otázky. Obvinený môže uplatňovať svoje práva sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa § 34 ods. 2 Trestného poriadku obvinený môže už na začiatku konania pred súdom prvého stupňa uplatniť všetky dôkazy, ktoré sú mu známe a ktoré navrhne vykonať. Ak po podaní obžaloby podá obvinený návrh na vykonanie dôkazov pred začatím

konania na súde prvého stupňa, súd je povinný takýto návrh bez meškania doručiť prokurátorovi a poškodenému.

Podľa § 34 ods. 3 Trestného poriadku obvinený, ktorý nemá dostatočné prostriedky na úhradu trov obhajoby, má nárok na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú odmenu; nárok na bezplatnú obhajobu alebo obhajobu za zníženú odmenu musí obvinený preukázať najneskôr pri rozhodovaní o náhrade trov trestného konania a ak ide o ustanovenie obhajcu podľa § 40 ods. 2, najneskôr do 30 dní po tom, čo mu bolo doručené opatrenie o ustanovení obhajcu.

Podľa § 34 ods. 4 Trestného poriadku orgány činné v trestnom konaní a súd sú povinné vždy obvineného o jeho právach poučiť vrátane významu priznania a poskytnúť mu plnú možnosť na ich uplatnenie.

Podľa § 34 ods. 5 Trestného poriadku obvinený je povinný na začiatku prvého výsluchu uviesť adresu, na ktorú sa mu majú písomnosti doručovať, vrátane písomností určených do vlastných rúk, ako aj spôsob doručovania s tým, že ak túto adresu alebo spôsob doručovania zmení, musí takú skutočnosť bez meškania oznámiť príslušnému orgánu; o doručovaní a následkoch s tým spojených orgán činný v trestnom konaní alebo súd obvineného poučí.

Podľa § 44 ods. 1 Trestného poriadku obhajca je povinný poskytovať obvinenému potrebnú právnu pomoc, na obhajovanie jeho záujmov účelne využívať prostriedky a spôsoby obhajoby uvedené v zákone, najmä starať sa o to, aby boli v konaní náležité a včas objasnené skutočnosti, ktoré obvineného zbavujú viny alebo jeho vinu zmierňujú.

Podľa § 44 ods. 2 Trestného poriadku obhajca je oprávnený už v prípravnom konaní robiť v mene obvineného návrhy, podávať v jeho mene žiadosti a opravné prostriedky, nazerať do spisov a zúčastniť sa podľa ustanovení tohto zákona v konaní pred súdom úkonov, ktorých má právo zúčastniť sa obvinený, a vo vyšetrovaní alebo v skrátanom vyšetrovaní úkonov podľa § 213 ods. 2 až 4.

Podľa § 44 ods. 3 Trestného poriadku ak je obvinený pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ak je jeho spôsobilosť na právne úkony obmedzená, môže obhajca oprávnenia podľa odseku 2 vykonávať aj proti vôli obvineného.

Podľa § 44 ods. 4 Trestného poriadku ak nebolo splnomocnenie obhajcu pri jeho zvolení alebo ustanovení vymedzené inak, zaniká pri skončení trestného stíhania. Aj keď splnomocnenie takto zaniklo, je obhajca oprávnený podať za obžalovaného ešte žiadosť o milosť a o odklad výkonu trestu.

Podľa § 44 ods. 5 Trestného poriadku obhajca má právo vo všetkých štádiách trestného konania vyžiadať si vopred kópiu alebo rovnopis zápisnice o každom úkone trestného konania. Orgány činné v trestnom konaní a súd sú povinné mu vyhovieť; odmietnuť môžu len vtedy, ak to nie je z technických dôvodov možné; po odpadnutí technických prekážok sú povinné žiadosti obhajcu vyhovieť. Náklady spojené s vyhotovením kópie alebo rovnopisu je obhajca povinný štátu uhradiť.

Podľa § 44 ods. 6 Trestného poriadku obhajca je oprávnený na náklady obhajoby zaobstarávať a predkladať dôkazy.

Podľa § 44 ods. 7 Trestného poriadku ak si obvinený zvolil viacerých obhajcov v tej istej veci, povinnosti a práva podľa tohto zákona patria každému z nich. Pri úkonoch podľa tohto zákona stačí prítomnosť len jedného z nich, ak zákon neustanovuje inak.

Podľa § 44 ods. 8 Trestného poriadku ak má obvinený viacerých obhajcov, doručí sa písomnosť tomu z nich, koho si určili na doručovanie písomností. Ak nebol určený žiaden z obhajcov, doručí sa písomnosť tomu, ktorý bol zvolený za obhajcu ako prvý. Ak bolo naraz zvolených viac obhajcov, doručí sa písomnosť tomu, ktorého určí obvinený.

Podľa § 234 ods. 2 prvej vety Trestného poriadku obžaloba sa môže podať len pre skutok, pre ktorý sa vznieslo obvinenie.

Podľa § 278 ods. 1 Trestného poriadku súd môže rozhodovať len o skutku, ktorý je uvedený v obžalobnom návrhu.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku časť vety za bodkočiarkou správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je zrejmé, že najvyšší súd sa s námietkou sťažovateľa o tom, že v prípade jeho odsúdenia nebola zachovaná totožnosť skutku oproti obžalobe, a teda že bol odsúdený za iný skutok, než pre ktorý bola podaná obžaloba, bez ďalšieho meritórne nezaoberal, pričom uviedol, že sa ako dovolací súd *„nemôže na podklade dovolania obvineného skúmať zachovanie totožnosti skutku medzi rozsudkom a obžalobou, nakoľko tomu zodpovedajúci dôvod dovolania v ustanovení § 371 ods. 1 Trestného poriadku absentuje. Ak by dovolateľom tvrdená chyba nastala, nešlo by o porušenie práva na obhajobu. Také porušenie by zodpovedalo nerešpektovaniu ustanovení Trestného poriadku, ktoré zabezpečujú možnosť obvineného obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu, zúčastniť sa na úkonoch trestného konania v rozsahu ustanovenom zákonom, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom a navrhovať vykonanie dôkazov, podávať opravné prostriedky a pod. (jadro tejto úpravy je generálne formulované v § 34 Trestného poriadku).*

Podanie obžaloby pre iný skutok, než pre ktorý bolo vznesené obvinenie (§ 234 ods. 2 veta prvá Trestného poriadku) a rozhodnutie súdu na hlavnom pojednávaní o inom skutku, než ktorý je uvedený v obžalobnom návrhu (§ 278 ods. 1 Trestného poriadku) je chybou rozhodnutia súdu (respektíve v prvom z uvedených prípadov chybou prokurátora a v nadväznosti na to aj rozhodnutia súdu, ktoré takú chybu akceptovali).“.

V nadväznosti na citované ústavný súd zdôrazňuje, že právo na obhajobu je jedným z kľúčových práv, ktoré sa uplatňuje v trestnom konaní, čo zvyrazňuje aj skutočnosť, že zároveň ide o právo, ktoré chráni výslovne aj ústava a tiež dohovor. Právo na obhajobu pozostáva z viacerých čiastkových práv, ktoré sú uvedené v § 34 až § 44 Trestného poriadku.

Jedným z čiastkových práv obvineného na obhajobu je nepochybne aj jeho právo vedieť, z čoho, z akého skutku a z akého trestného činu je obvinený, resp. obžalovaný. Právo obvineného vedieť, z čoho je obvinený (vedomosť tak o skutku, ako aj o jeho právnej kvalifikácii) možno vyvodíť z už citovaných ustanovení § 34, § 206, § 234 a § 278 Trestného poriadku.

Právo vedieť, z čoho je konkrétny subjekt obvinený, vyplýva aj z § 69 Trestného poriadku, v ktorom je zakotvené právo strán konania (teda aj obvineného) a niektorých iných subjektov nahliadať do spisu (tak v prípravnom konaní, ako aj v konaní pred súdom). Ide o právo, ktoré taktiež napomáha obvinenému k tomu, aby vedel, z čoho je obvinený, a teda je nepochybne tiež súčasťou práva na obhajobu. Obvinený, resp. jeho obhajca sa štúdiom spisu môžu dôslednejšie pripraviť na výkon obhajoby.

Právo obvineného poznať skutok, z ktorého je obvinený, je nepochybne celkom zásadným pre realizáciu jeho obhajobných práv a pre kvalifikovanú realizáciu obhajoby ako takej. Len pokiaľ obvinený vie, z čoho je obvinený – akého skutku, akého konania, s akým následkom sa mal dopustiť, môže sa obvineniu plnohodnotne brániť a navrhovať dôkazy a argumenty na spochybnenie tohto obvinenia.

Na podporu uvedeného možno v praktickej rovine napríklad poukázať na situáciu (úmyselne extrémnu, pozn.), v ktorej by sa ocitla fyzická osoba obvinená a následne obžalovaná zo skutku spočívajúceho v tom, že konkrétneho dňa, na konkrétnom mieste opakovanými údermi do hlavy a tela konkrétnemu poškodenému spôsobila konkrétne

zranenia a následne by táto fyzická osoba bola uznaná za vinnú zo skutku, ktorý spočíva v tom, že sa konkrétneho dňa, na konkrétnom mieste zmocnila konkrétnej veci patriacej konkrétnemu poškodenému, čím mu spôsobila väčšiu škodu. V uvádzanom prípade nepochybne dôjde v dôsledku porušenia zásady totožnosti skutku k závažnému a zásadnému zásahu do obhajobných práv tejto fyzickej osoby, keďže po celý čas sa v postavení obvineného sústreďovala na argumentáciu a predkladanie dôkazov vyvracajúcich obvinenie z fyzického útoku na poškodeného, a nie na obhajobu vo vzťahu ku konaniu spočívajúcemu v zmocnení sa cudzej veci.

V nadväznosti na uvedené sa z pohľadu ústavného súdu javí, že medzi požiadavkou zachovania totožnosti skutku uvedeného v rozhodnutí súdu o vine, resp. nevine obžalovaného oproti obžalobe a realizáciou práva obvineného (obžalovaného) na obhajobu existuje priama príčinná súvislosť.

Zároveň však ústavný súd v zásade akceptuje argumentáciu najvyššieho súdu uvedenú v napadnutom uznesení, podľa ktorej v zmysle ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku správnosť a úplnosť zisteného skutku dovolací súd nemôže skúmať a meniť, a teda že v dovolacom konaní z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 Trestného poriadku možno vo vzťahu k súdom zistenému skutku skúmať len správnosť jeho právnej kvalifikácie. Napriek tomu však uvedenú príčinnú súvislosť medzi požiadavkou zachovania totožnosti skutku obsiahnutého v odsudzujúcom rozhodnutí v konfrontácii so skutkom vymedzeným v obžalobe a právom na obhajobu musí dovolací súd podľa názoru ústavného súdu primerane zohľadniť v odôvodnení dovolacieho rozhodnutia. Podľa zistení ústavného súdu najvyšší súd ako dovolací súd túto skutočnosť, ktorá môže v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci nadobudnúť ústavnoprávny rozmer, vo svojej doterajšej judikatúre už viackrát akceptoval. Zo zistení ústavného súdu totiž vyplýva, že najvyšší súd sa k otázke zachovania totožnosti skutku ako dovolací súd v kontexte s namietaným zásadným porušením práva na obhajobu minimálne dvakrát v rámci dovolacieho konania explicitne vyjadril; konkrétne ide o uznesenie sp. zn. 1 Tdo V 6/2001 z 26. októbra 2011 a tiež uznesenie sp. zn. 6 Tdo 28/2011 z 29. júna 2011.

V oboch uvedených rozhodnutiach najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu boli predmetom posudzovania dovolania dovolateľov, ktorí rovnako namietali porušenie zásady totožnosti skutku v dôsledku odsúdenia za iný skutok, než aký bol uvedený v obžalobnom návrhu, čo považovali za naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (zásadné porušenie práva na obhajobu). Najvyšší súd v oboch uvedených prípadoch, rovnako ako v prípade sťažovateľa, dovolanie odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, avšak v oboch označených uzneseniach sa najvyšší súd s už uvedenou námietkou dovolateľov meritórne vysporiadal, t. j. formuloval záver, že v ich prípade zásada totožnosti skutku zachovaná bola, čo aj odôvodnil, a až na tom základe formuloval záver o nesplnení dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

V uznesení sp. zn. 1 Tdo V 6/2001 z 26. októbra 2011 najvyšší súd v súvislosti s námietkou nezachovania totožnosti skutku oproti obžalobe uviedol, že *„V dovolaní obvinený namietal aj to, že v jeho trestnej veci došlo k podstatnej zmene skutku bez akejkoľvek opory vo vykonaných dôkazoch, čím bola porušená zásada totožnosti skutku. Tieto námietky obvineného už odvolací súd označil za neopodstatnené, pretože k porušeniu podstaty skutku, resp. nezachovaniu totožnosti (podstaty) skutku nedošlo. V ďalšom podrobne vysvetlil dôvody, ktoré ho viedli k takémuto záveru, a na ktoré dovolací súd odkazuje.*

Podľa § 278 ods. 1 Tr. por. súd môže rozhodovať len o skutku, ktorý je uvedený v obžalobnom návrhu.

Podľa § 278 ods. 3 Tr. por. súd nie je viazaný právnym posúdením skutku v obžalobe.

Napriek tomu, že skutok je základom celého trestného konania, Trestný poriadok tento pojem nedefinuje a neuvádza ani to, čo sa rozumie pod pojmom totožnosť skutku. Vymedzenie týchto pojmov je teda ponechané na teóriu trestného práva a súdnu prax. Podstatu skutku tvorí konanie páchatela a následok týmto konaním spôsobený, ktorý je relevantný z hľadiska trestného práva. Totožnosť skutku je zachovaná v prípade úplnej zhody konania a následku, zhody aspoň v konaní pri rozdielnom následku, zhody aspoň

v následku pri rozdielnom konaní, ako aj v prípade, ak konanie alebo následok, príp. oboje budú zhodné aspoň čiastočne, a to za predpokladu, že bude daná zhoda v podstatných okolnostiach. Teória ani prax nechápe totožnosť skutku len ako úplnú zhodu medzi skutkovými okolnosťami uvedenými v obžalobnom návrhu a výrokom rozhodnutia súdu. Postačí zhoda medzi podstatnými skutkovými okolnosťami. Súd totiž musí prihliadať na tie zmeny skutkového deja, ku ktorým došlo v rámci dokazovania. Súdna prax teda pripúšťa odchýlky od skutkového stavu uvedeného v obžalobe či už tak, že sa k nemu pripoja nové skutočnosti v obžalobe neuvedené, alebo sa vynechajú niektoré skutočnosti v obžalobe uvedené, ak sa ukázali nesprávnymi, alebo že sa skutočnosti určitým spôsobom len modifikujú, pokiaľ sa tým nemení priamo podstata skutku.

Čo tvorí skutok v konkrétnom prípade a kedy je totožnosť skutku zachovaná, je potrebné skúmať vždy podľa individuálnych okolností konkrétnej trestnej veci. V posudzovanej kauze je daná úplná zhoda v následku konania. Na základe výsledkov dokazovania bola upravená skutková veta len v tom smere, že sa doplnilo to, čím obvinený zdôvodňoval žiadosť o úplatok.“.

V uznesení sp. zn. 6 Tdo 28/2011 z 29. júna 2011 najvyšší súd v súvislosti s námietkou nezachovania totožnosti skutku oproti obžalobe uviedol:

„Pokiaľ ide o dovolací dôvod uvedený v ustanovení § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por., úvodom treba zdôrazniť tú skutočnosť, že zákon pre jeho uplatnenie predpokladá nie každé porušenie práva na obhajobu, ale len jeho zásadné porušenie. Zásadným porušením práva na obhajobu, zakladajúcim uvedený dôvod dovolania, sa pritom rozumie predovšetkým porušenie ustanovení o povinnej obhajobe.

Právo na obhajobu sa vzťahuje na celé trestné konanie a všetkým orgánom činným v trestnom konaní, ako aj súdu je uložené umožniť osobe, proti ktorej sa konane vedie, uplatnenie jej práv. Zmyslom tejto základnej zásady je zabezpečiť úplnú ochranu zákonných záujmov a práv obvineného, prispieť k náležitému zisteniu skutkového stavu veci a tiež k vydaniu zákonného a spravodlivého rozhodnutia.

Z obsahu spisu je zrejmé, že obvinený mal v konaní pred súdom možnosť navrhovať, predkladať a obstarávať dôkazy slúžiace na jeho obhajobu, čo napokon aj využil a o týchto

návrhoch súdy aj zákonným spôsobom rozhodli. Taktiež všetky ostatné práva, ktoré sú vyjadrením práva na obhajobu a podmienky na spoľahlivé zistenie objektívnej pravdy boli v predmetnej veci riadne zabezpečené.

Pokiaľ ide o tento dovolací dôvod obžalovaného, tak tento považoval najvyšší súd za neopodstatnený. Predovšetkým sa nemožno stotožniť s tým jeho tvrdením, že v predmetnom konaní došlo k porušeniu zásady totožnosti skutku, resp. že totožnosť skutku nebola v napadnutom rozsudku zachovaná.

Podľa § 278 ods. 1 Tr. por. súd môže rozhodovať len o skutku, ktorý je uvedený v obžalobnom návrhu.

Obžalovacia zásada uvedená v ustanovení § 220 ods. 1 Tr. por. (teraz § 278 ods. 1 Tr. por.), podľa ktorého súd môže rozhodnúť len o skutku, ktorý je uvedený v obžalobnom návrhu, neznamená, že medzi skutkom, ktorý je uvedený v obžalobnom návrhu a skutkom uvedeným vo výroku rozsudku, musí byť úplná zhoda. Niektoré skutočnosti môžu odpadnúť a iné naopak pribudnúť, nesmie sa zmeniť len podstata skutku. Podstata skutku je určovaná účasťou obžalovaného na určitej udalosti popísanej v obžalobnom návrhu, z ktorej vzišiel následok porušujúci alebo ohrozujúci spoločenské záujmy chránené trestným zákonom. Totožnosť skutku bude zachovaná, ak bude zachovaná totožnosť konania a následku.

Je potrebné zdôrazniť, že teória ani prax nechápe totožnosť skutku len ako úplnú zhodu medzi skutkovými okolnosťami popísanými v obžalobnom návrhu a výrokom rozhodnutia súdu. Postačí zhoda medzi podstatnými skutkovými okolnosťami, pričom súd môže a musí prihliadať k tým zmenám skutkového deja, ku ktorým došlo v priebehu procesu dokazovania.

Totožnosť skutku je zachovaná, ak je zachovaná jeho podstata. Podstatu skutku pritom tvorí, ako už bolo aj vyššie uvedené, konanie páchatela (obžalovaného), ktorým sa rozumejú prejavy vôle páchatela vo vonkajšom svete, pokiaľ sú zahrnuté zavinením a následok týmto konaním spôsobený, ktorý je relevantný z hľadiska trestného práva hmotného a ktorý spočíva v porušení alebo ohrození hodnôt (záujmov, vzťahov) chránených trestným zákonom, t. j. objektu trestného činu. Následkom z hľadiska zachovania totožnosti skutku je potrebné rozumieť porušenie individuálneho objektu trestného činu v jeho

konkrétnej podobe, teda konkrétny následok (porušenie alebo ohrozenie určitého jedinečného vzťahu – záujmu), nie určitý typ následku.

S poukazom na vyššie uvedené možno konštatovať, že totožnosť skutku v trestnom konaní bude zachovaná popri úplnej zhode konania a následku tiež vtedy, ak bude daná zhoda aspoň v konaní pri rozdielnom následku alebo zhoda aspoň v následku pri rozdielnom konaní, ale rovnako i vtedy, ak konanie alebo následok, príp. oboje budú zhodné aspoň čiastočne, a to za predpokladu, že bude daná zhoda v podstatných okolnostiach (z hľadiska zachovania totožnosti konania i následku nie sú podstatné napríklad tie skutkové okolnosti, ktoré charakterizujú len zavinenie či iný znak subjektívnej stránky činu). Keďže nemožno dať všeobecne platnú smernicu, čo tvorí skutok v konkrétnej prejednávanej veci a kedy je totožnosť skutku zachovaná, je nevyhnutné skúmať túto otázku vždy podľa individuálnych okolností každého prípadu zvlášť.

V danom prípade krajský súd len doplnil označenie predpisov, ktoré obvinený porušil a podľa ktorých mal vykonať účinné opatrenia, čo sa konštatuje tak v obžalobe, ako aj vo výroku okresného súdu.

Vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti, zákonné ustanovenia, dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že obvineným vytykané pochybenie nie je spôsobilé naplniť dovolací dôvod uvedený v ustanovení § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por., a teda že v danom prípade k zásadnému porušeniu práva na obhajobu nedošlo.“

Ústavný súd poukazuje aj na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tost 34/2011 z 3. apríla 2012 (aj keď nejde o rozhodnutie vydané v rámci dovolacieho konania), ktorým rozhodol o sťažnosti prokurátora smerujúcej proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný súd“), ktorým tento súd odmietol obžalobu prokurátora a vrátil vec prokurátorovi na došetrenie práve z dôvodu zistenia závažných procesných chýb spočívajúcich v porušení ustanovení zabezpečujúcich práva obhajoby [§ 244 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku], ktoré mali spočívať v tom, že obžalobný návrh nebol totožný so skutkom uvedeným v uznesení o vznesení obvinenia (teda že nebola zachovaná totožnosť skutku v obžalobe oproti skutku, pre ktorý bolo obvinenému vznesené obvinenie). Najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Tost 34/2011 z 3. apríla 2012 zrušil sťažnosťou

prokurátora napadnuté uznesenie špecializovaného súdu a uložil mu, aby vo veci konal a rozhodol, keďže dospel k záveru, že totožnosť skutku v danom prípade zachovaná bola. Z uvedeného vyplýva, že aj v tejto veci sa najvyšší súd s námietkou porušenia zásady totožnosti skutku meritórne zaoberal, z čoho možno usúdiť, že túto námietku považoval za spôsobilú (v prípade jej preukázania) na to, aby na jej základe došlo k odmietnutiu obžaloby konajúcim súdom a vráteniu veci prokurátorovi z dôvodu závažného procesného pochybenia spočívajúceho v porušení ustanovení zabezpečujúcich práva obhajoby.

Z hľadiska už uvedených rozhodnutí najvyššieho súdu (najmä dovolacích, pozn.) sťažovateľ mohol podľa názoru ústavného súdu dôvodne očakávať, že najvyšší súd sa s jeho námietkou nezachovania totožnosti skutku v dovolacom rozhodnutí meritórne vysporiada, teda uplatnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku v dovolaní sťažovateľa podľa názoru ústavného súdu nepochybne malo racionálny základ.

Ústavný súd zastáva názor, že námietka nezachovania totožnosti skutku medzi rozsudkom a obžalobou je taká špecifická a úzko súvisiaca s realizáciou a naplnením práva na obhajobu, že konštatovanie najvyššieho súdu o tom, že *„Najvyšší súd nemôže na podklade dovolania obvineného skúmať zachovanie totožnosti skutku medzi rozsudkom a obžalobou, nakoľko tomu zodpovedajúci dôvod dovolania v ustanovení § 371 ods. 1 Trestného poriadku absentuje.“*, bez akéhokoľvek meritórneho posúdenia tejto námietky, a to najmä v konfrontácii s predchádzajúcimi rozhodnutiami najvyššieho súdu (sp. zn. 1 Tdo V 6/2001 z 26. októbra 2011 a sp. zn. 6 Tdo 28/2011 z 29. júna 2011), nekorešponduje materiálnemu chápaniu základných práv a slobôd a v už naznačených súvislostiach má tento nedostatok napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavnoprávnu relevanciu.

III.

Záver

Vychádzajúc z dosiaľ uvedeného, ústavný súd zastáva názor, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k neprípustnému zásahu do práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie, ako aj jeho práva na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) až c) dohovoru a čl. 50 ods. 3 ústavy tým, že najvyšší súd kľúčovú dovoláciu námietku sťažovateľa založenú na dovolacom dôvode podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku založenú na tvrdení, že bol odsúdený za iný skutok, než aký bol predmetom obžaloby (námietka nezachovania totožnosti skutku vyjadreného v obžalobe a odsudzujúcim rozsudku), formalisticky odmietol a bez ďalšieho označil ako nespôsobilú pre naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Najvyšší súd teda v konečnom dôsledku bez akejkoľvek vecnej analýzy uvedenú námietku odmietol ako takú, ktorá by ani v prípade, ak by reálne existovala (potvrdila by sa jej opodstatnenosť), nemohla mať za následok porušenie ústavou a dohovorom garantovaného práva na obhajobu. Takýmto prístupom k výkladu § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu minimálne nepriamo poprel zmysel a podstatu základného práva na obhajobu.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tdo 34/2013 z 30. júla 2013 došlo k porušeniu práva sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj do jeho práva na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) až c) dohovoru a čl. 50 ods. 3 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, pričom zároveň môže vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Na základe čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd nielen zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ale v záujme efektívnej ochrany základných práv sťažovateľa ho zároveň aj vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Úlohou najvyššieho súdu po vrátení veci na ďalšie konanie bude v zmysle § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde vec znovu prerokovať a rozhodnúť o nej, pričom jeho úlohou bude s prihliadnutím na závery uvedené v tomto náleze opätovne sa ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadať s námietkou sťažovateľa založenou na tvrdení, že v jeho prípade nebola zachovaná totožnosť skutku medzi rozsudkom a obžalobou z hľadiska dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (bod 2 výroku tohto nálezu).

Rešpektujúc zásadu minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, sa ústavný súd v tomto náleze meritórne nezaoberal dôvodnosťou námietky sťažovateľa o porušení zásady totožnosti skutku, keďže ide o vec, ktorá v posudzovanom prípade primárne patrí do pôsobnosti najvyššieho súdu.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv vyplývajúcich z čl. 17 ods. 2 prvej vety a čl. 48 ods. 2 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 2 a ods. 3 písm. d) dohovoru ústavný súd zdôrazňuje, že námietky sťažovateľa obsahovo smerujú k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ktoré sťažovateľ výslovne nenamieta) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s porušením práva na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) až c) dohovoru a čl. 50 ods. 3 ústavy. Najvyšší súd ako súd dovolací nerozhodoval o vine ani o treste sťažovateľa, ani o obmedzení jeho osobnej slobody, a preto jeho uznesením nemohlo dôjsť k neprípustnému zásahu do sťažovateľom označených základných práv a slobôd vyplývajúcich z čl. 17 ods. 2 prvej vety, čl. 48 ods. 2

ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 2 a 3 písm. d) dohovoru. Z týchto dôvodov ústavný súd tejto časti sťažnosti sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. Andreou Cúgovou, Špitálska 25, Bratislava. Ústavný súd pri priznaní náhrady trov právneho zastúpenia vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012, ktorá bola 781 €, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2013, ako aj z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2014, ktorá bola 839 €, keďže jeden úkon právnej služby bol vykonaný v roku 2015. Náhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti v roku 2013 a stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu v roku 2015) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon uskutočnený v roku 2013 po 130,16 €, t. j. spolu 260,32 €, a úkon uskutočnený v roku 2015 po 139,83 €, čo spolu s režijným paušálom dvakrát po 7,81 € a jedenkrát po 8,39 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 424,16 €, ktorú bolo potrebné zvýšiť o 20 % daň z pridanej hodnoty (84,83 €), pretože právna zástupkyňa sťažovateľa je platkyňou DPH. Celková priznaná úhrada trov konania predstavuje sumu 508,99 €. Priznanú úhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa [§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku (bod 3 výroku tohto nálezu)].

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. marca 2015